بسم الله الرحمن الرحیم

مدیریت راهبردی اطلاعات

امنیت ملی و فناوری اطلاعات و ارتباطات

تألیف و گردآوری: بابک اخگر و سیمئون [illegible]

ترجمه: سعید صادقی جقه و پریسا کریمی‌نیا

پژوهشکده مطالعات راهبردی
تهران

سرشناسه: اخگر، بابک، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور: مدیریت راهبردی اطلاعات، امنیت ملی و فناوری اطلاعات و ارتباطات/ نویسنده بابک اخگر، سیمئون یاتس؛ مترجم سعید صادقی جقه، پریسا کریمی‌نیا.
مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۵۰۴ ص.
شابک: ۹-۹۷-۵۲۸۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: Strategic intelligence management : national security imperatives and information and communications technologies, c2013.
یادداشت: کتابنامه: ص. [۴۴۱] - ۴۸۸.
یادداشت: نمایه.
عنوان دیگر: امنیت ملی و فناوری اطلاعات و ارتباطات.
موضوع: مخابرات -- تدابیر ایمنی
موضوع: Telecommunication -- Security measures
موضوع: امنیت ملی -- نوآوری -- سیاست دولت
موضوع: National security -- Technological innovations -- Government policy
موضوع: اورژانس -- مدیریت -- نوآوری -- سیاست دولت
موضوع: Emergency management -- Technological innovations -- Government policy
موضوع: تروریسم رایانه‌ای -- پیشگیری -- نوآوری -- سیاست دولت
موضوع: Cyberterrorism -- Prevention -- Technological innovations -- Government policy
موضوع: تکنولوژی اطلاعات -- جنبه‌های استراتژیکی
موضوع: Information technology -- Strategic aspects
موضوع: تکنولوژی اطلاعات -- مدیریت
موضوع: Information technology -- Management
موضوع: مدیریت دانش
موضوع: Knowledge management
شناسه افزوده: یتس، سیمئن
شناسه افزوده: Yates, Simeon
شناسه افزوده: صادقی جقه، سعید، مترجم
شناسه افزوده: کریمی نیا، پریسا، ۱۳۵۰ -، مترجم
رده بندی کنگره: الف/۸۵/۲TK۵۱۰۴م۳ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی: ۳۵۳/۱۷۲۳۴
شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۸۶۵۴۹

مدیریت راهبردی اطلاعات امنیت ملی و فناوری اطلاعات و ارتباطات

تألیف و گردآوری: بابک اخگر و سیمئون یاتس

ترجمه: سعید صادقی جقه و پریسا کریمی‌نیا

ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی

چاپ و صحافی: برتر

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰ جلد

صفحه آرا و طراح جلد: ملیحه کربلایی

قیمت: ۲۸۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۹۷-۵۲۸۲-۶۰۰-۹۷۸

* تلفن: ۸۸۹۱۲۸۳۰ * فکس: ۸۸۸۹۶۵۶۱

* تلفکس انتشارات: ۸۸۸۰۲۴۷۶ * روابط عمومی: ۸۸۸۰۲۴۷۷

* نشانی: تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان رودسر شرقی، شماره ۷

* صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۵۱۸۹ * پست الکترونیک: info@risstudies.org

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها

فهرست جدول‌ها

سخن ناشر

تهدیدهای ناشی از انسان‌ها و یا طبیعت اغلب به بحران‌هایی منجر می‌شود که افراد، اجتماعات، کسب و کارها و جوامع را با پیامدهای قابل تأملی مواجه می‌سازند. پیشگیری، تخفیف، یا کمک به انعطاف‌پذیری در مقابل چنین بحران‌هایی کماکان از وظایف اصلی دولت ـ ملت‌ها به شمار می‌رود. با این حال، در جهان کنونی ملت‌ها به تدریج جای خود را به شبکه‌ها داده، و تهدیدات نیز جهان‌شمول می‌شوند. حال سئوال این است که کارکردهای سیاستگذارانه و حاکمیتی دولت ـ ملت‌ها چگونه به این تغییرات واکنش نشان می‌دهند؟ آنها چگونه می‌توانند راهبردهایی را طراحی کنند تا بتوانند با تهدیداتی که متوجه خودشان یا همسایگان‌شان است مقابله کنند؟ مهمتر اینکه، فناوری‌هایی که این دنیای جهانی‌شده و شبکه‌ای را ایجاد کرده‌اند ـ یعنی فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) ـ چگونه می‌توانند ابزاری برای پشتیبانی از چنان راهبردهایی ارائه کنند؟ و اینکه، آیا این شبکه‌ها دریچه‌های جدیدی از تهدیدات و خطرها را به روی ما نمی‌گشایند؟

مدیریت بحران‌های مختلف و کنترل تهدیدات امنیتی با هدف حمایت از شهروندان نیازمند رویکردی پیشگیرانه و اطلاعات‌محور است. در دوره پس از ۱۱ سپتامبر اشتیاق برای گردآوری و ضبط گسترده اطلاعات توسط سازمان‌ها و نهادهای گوناگون دولتی افزایش یافته است که این کار، در کنار دستاوردهای راهبردی و ضدتروریستی، چالش‌های جدیدی را در حوزه مدیریت اثربخش بانک‌های اطلاعاتی ایجاد کرده است. کتاب حاضر مجموعه‌ای استثنایی از تجربیات میدانی کارشناسان را در کنار نظریات دانشگاهی و مهارت‌های بخش خصوصی گرد هم آورده است تا پاسخی جامع برای چگونگی استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در طراحی راهبرد امنیت ملی شهروندمحور فراهم سازد. کتاب حاضر موضوع تمایل و عزم دستگاه‌های امنیتی دولتی برای گردآوری گسترده اطلاعات جدید را به بحث می‌گذارد. ایجاد دسترسی، دریافت، ذخیره‌سازی، و جستجوی موثر در بانک‌های اطلاعاتی فزاینده‌ای که در میان ادارات و سازمان‌های مختلف

دولتی پراکنده شده است، از جمله چالش‌های مورد بحث در کتاب به شمار می‌رود. کتاب همچنین درباره اضافه‌شدن داده‌های به‌دست آمده از شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی و فناوری جدید تلفن‌های هوشمند، و پیچیده‌تر شدن امر مدیریت اثر بخش اطلاعات مزبور بحث می‌کند.

کتاب به بررسی این واقعیت می‌پردازد که همه سلول‌های تروریستی در یک زمینه مخرب و درهم‌تنیده بین‌المللی فعالیت کرده و دستیابی به ظرفیت و توان انجام حملات شیمیایی، بیولوژیکی، رادیواکتیو، یا هسته‌ای را نیز مد نظر دارند. حملات سایبری به بخش‌های دولتی، خصوصی، و نیز شهروندان عادی از دیگر مباحث مورد توجه کتاب است که توأمان از جانب دولت‌های متخاصم و مجرمین صورت می‌گیرد.

متخصصان و دانشگاهیانی که فصول مختلف این کتاب را نگاشته‌اند همگی از سرآمدان حوزه مدیریت اطلاعات و امنیت ملی به شمار می‌روند؛ نگهبانان بی‌نام و نشانی که وظیفه تحلیل وضعیت و یا حفظ امنیت ملی و امنیت عمومی را به انجام می‌رسانند. با توجه به اهمیت روزافزون امنیت سایبری به عنوان یکی از مهم‌ترین اولویت‌های امنیت ملی، انتشار اثر حاضر ضمن پر کردن جای خالی آن در ادبیات مدیریت اطلاعات، چارچوبی برای محققان حوزه امنیت سایبری فراهم کرده و یادآور چالش‌های آینده‌ی امنیت ملی است.

پژوهشکده مطالعات راهبردی ضمن تشکر از مترجمین محترم، کتاب حاضر را منبعی آگاهی‌بخش دانسته و مطالعه آن را برای دانشجویان کارشناسان و دانشگاهیان شاغل یا علاقمند به حوزه امنیت ملی، مدیریت اطلاعات و ارتباطات و فضای مجازی ضروری می‌داند.

معاون پژوهشی

پیشگفتار

برای من واقعاً مایه افتخار است که پیشگفتار کتابی را بنویسم که فصول آن توسط متخصصان و دانشگاهیانی نگاشته شده است، که همگی از سرآمدان حوزه مدیریت اطلاعات امنیت ملی به شمار می‌روند. به عنوان رییس مستقل قوانین مبارزه با تروریسم در بریتانیا به مدت ۹ سال، و بازبین مستقل سیاست امنیت ملی در ایرلند شمالی زمان قابل توجهی را با نیروهای عملیاتی سپری کرده‌ام که در راستای تأمین امنیت برای ملت، به مدیریت اطلاعات مشغول هستند. این کار، یک وظیفه پیچیده بود و هنوز هم پیچیده هست. بخش اعظم این کار در سکوت تمام توسط تعداد زیادی از متخصصان بسیار توانمند انجام شده است، نگهبانان بی‌نام و نشان، و بعضاً قهرمانان امنیت ملی و امنیت عمومی. بدون تلاش این مردان و زنان، خیابان‌های ما، و به‌ویژه مکان‌های عمومی، از امنیت بسیار کمتری برخوردار می‌بود.

صیانت از یک ملت و نابودی یا کنترل طیف وسیعی از تهدیدات امنیتی نیازمند رویکردی پیشگیرانه و اطلاعات‌محور است. در دوره پس از ۱۱ سپتامبر، اشتیاق برای گردآوری و ضبط اطلاعات بسیار افزایش یافته است. علیرغم اینکه تمایل واقعی برای گردآوری اطلاعات جدید توسط دستگاه‌های امنیتی دولتی باعث غلبه بر بسیاری از چالش‌های امنیتی شده است، اما همزمان چالش‌های جدیدی را نیز به دنبال داشته است. ایجاد دسترسی، دریافت، ذخیره‌سازی، و کندوکاو موثر در بانک‌های اطلاعاتی فزاینده‌ای که در میان ادارات و سازمان‌های مختلف دولتی پراکنده است، یکی از چالش‌های مزبور به شمار می‌رود. با اضافه‌شدن داده‌های به‌دست آمده از شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی و فناوری جدید تلفن‌های هوشمند، امر مدیریت اثربخش اطلاعات پیچیده‌تر می‌شود.

البته در حوزه امنیت ملی توجهات همواره (و به درستی) بر تروریسم متمرکز می‌شود. تعداد تروریست‌ها معدود است، و خوشبختانه بسیاری از آنها نمی‌توانند آرزوهای خود را تحقق ببخشند. با این حال، شناسایی تروریست‌هایی که واقعاً خطرناک هستند، کاری دشوار است، چرا که این عده نسبت به امور امنیتی هشیار بوده و به همین دلیل خطرات عظیمی برای جامعه در بر دارند. رویدادهای تروریستی بین‌المللی کماکان زمینه‌ی جغرافیایی-سیاسی نگران‌کننده و تشویش‌آوری ایجاد می‌کنند. امروزه دیگر این واقعیت از نظر همگان پذیرفته شده است که جهادیون خشن در سرتاسر دنیا بر علیه نظم مستقر

در حال همکاری بوده، و به استثنای مواردی معدود، شواهد موید این نکته هستند که همه سلول‌های تروریستی در یک زمینه مخرب و درهم‌تنیده بین‌المللی فعالیت می‌کنند. اگر اشتیاق گروه‌های تروریستی برای دستیابی به ظرفیت و توان انجام حملات شیمیایی، بیولوژیکی، رادیواکتیو، یا هسته‌ای را نیز در نظر بگیریم، خواهیم پذیرفت که امنیت شهروندان و امنیت ملی با نگرانی‌های عمیقی مواجه است.

علاوه بر این، در سطح داخلی، در سال‌های اخیر آگاهی‌های زیادی درباره تهدیدات داخلی کسب کرده‌ایم که از القاعده الهام می‌گرفته‌اند. مهمتر اینکه شکل‌گیری دیدگاه‌های افراطی و تروریستی معمولاً از محلی‌ترین سطح شروع می‌شود. بنابراین، امنیت ملی و پیشگیری از تروریسم در سرچشمه خود، به طور روزافزونی به امنیت محله‌ای و آن گونه از اطلاعات وابسته می‌شود که از اجتماعات محلی گردآوری شده‌اند.

همانند تروریست‌ها، مجرمان سایبری نیز صرفاً مخاطراتی مربوط به آینده نیستند. امروزه دولت، بخش خصوصی، و شهروندان تحت حملات مداوم سایبری هستند که توأمان از جانب دولت‌های متخاصم و مجرمین صورت می‌گیرد. آنها دارایی‌های معنوی، اطلاعات حساس تجاری و حکومتی، و حتی هویت‌های ما را به سرقت می‌برند تا از آنها برای انحراف اذهان افراد، سازمان‌ها، و دولت‌ها استفاده کنند. در حال حاضر، امنیت سایبری به عنوان یکی از مهمترین اولویت‌های امنیت ملی برای بریتانیا محسوب می‌شود چرا که فضای سایبری، با گسترش در قالب اینترنت و رسانه‌های شبکه اجتماعی با جامعه‌مان درهم‌تنیده شده است. بنابراین، از آنجایی که فضای سایبری به ابزاری برای جاسوسی، جرم و جنایت، و تروریسم تبدیل شده است، فعالیت در این فضا در آینده قابل تصور، تهدیدی مستقیم برای امنیت ملی و اقتصادی محسوب می‌شود.

در مواجهه با این چالش‌های معاصر برای امنیت ملی، مجموعه مقالات حاضر ترکیبی استثنایی است که تجربیات میدانی کارشناسان را در کنار نظریات دانشگاهی و تجربه‌های بخش خصوصی گرد هم آورده است. آن دسته از افرادی که به صورت روزانه با حوزه امنیت ملی سر و کار دارند، این اثر را منبعی روشنگرانه خواهند یافت که مطالعه آن برای سیاستگذاران، کارشناسان و دانشگاهیان شاغل و علاقمند به حوزه امنیت ملی لازم است. انتشار این اثر، که به‌موقع جای خالی آن را در ادبیات مدیریت اطلاعات پر می‌کند، مدیون تشویق و کمک‌های مرکز تحقیقات درباره ارتقای مبارزه با تروریسم، انعطاف‌پذیری، اطلاعات و جرایم سازمان‌یافته است که یک مرکز تحقیقاتی چندرشته‌ای و کاربرمحور بوده و در موسسه تحقیقات فرهنگی، ارتباطاتی و محاسباتی در دانشگاه شفیلد هالام مستقر است. فراهم کردن چارچوبی برای محققان حوزه امنیت، مهمترین مأموریت آنها می‌باشد که در مطالب مجموعه حاضر نیز تبلور یافته است. مطالعه کتاب حاضر یادآور این نکته است که ما امروزه نسبت به چگونگی مواجهه با چالش‌های آینده‌ی امنیت ملی آگاه‌تر شده‌ایم.

لرد کارلایل